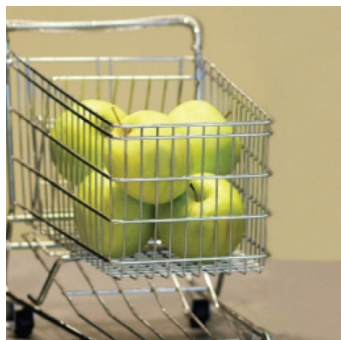

Päivittäistavarakaupan keinot kiertotalouden edistämiseksi

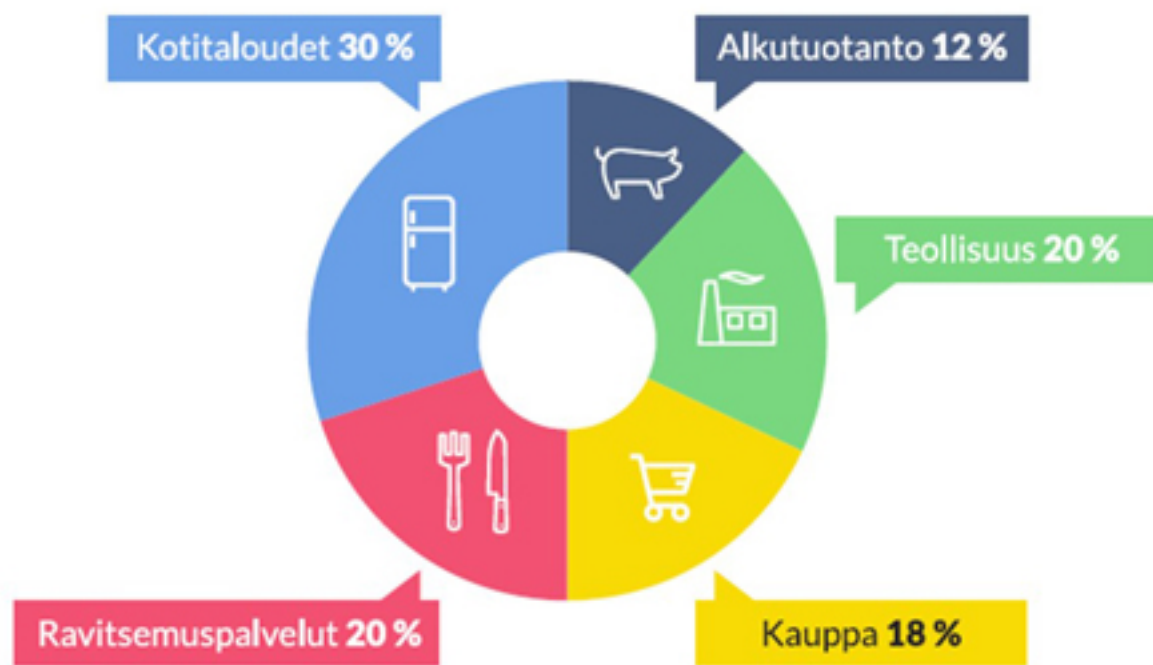
Valtakunnalliset Jätehuoltopäivät 2018
Ilkka Nieminen, PTY

Päivittäistavarakaupan ”pelipaikkoja” kiertotaloudessa

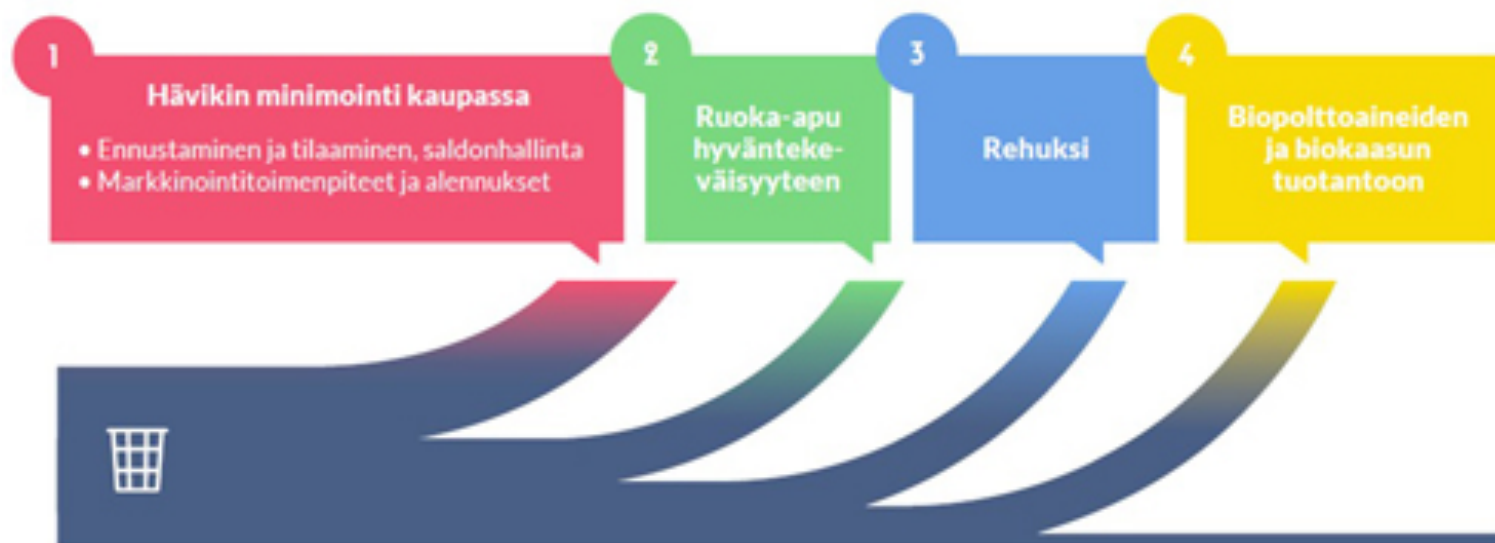
- Ruokahävikin vähentäminen
 - Biojätteen erilliskeräys ja kierrätys
 - Pakkaaminen sekä pakkausten vastaanotto ja kierrätys
 - Yhteistyö elintarvikeketjussa
 - Viestintä
- pieniä puroja on paljon ja niistä syntyvä virta on vahva
- kokoava viestinnällinen kehys kiertotalouden teemaan on tarpeen
- lisätään ymmärrystä asiasta ja aikaansaadaan käytännön tekoja

Ruokahävikin jakautuminen ruokaketjussa

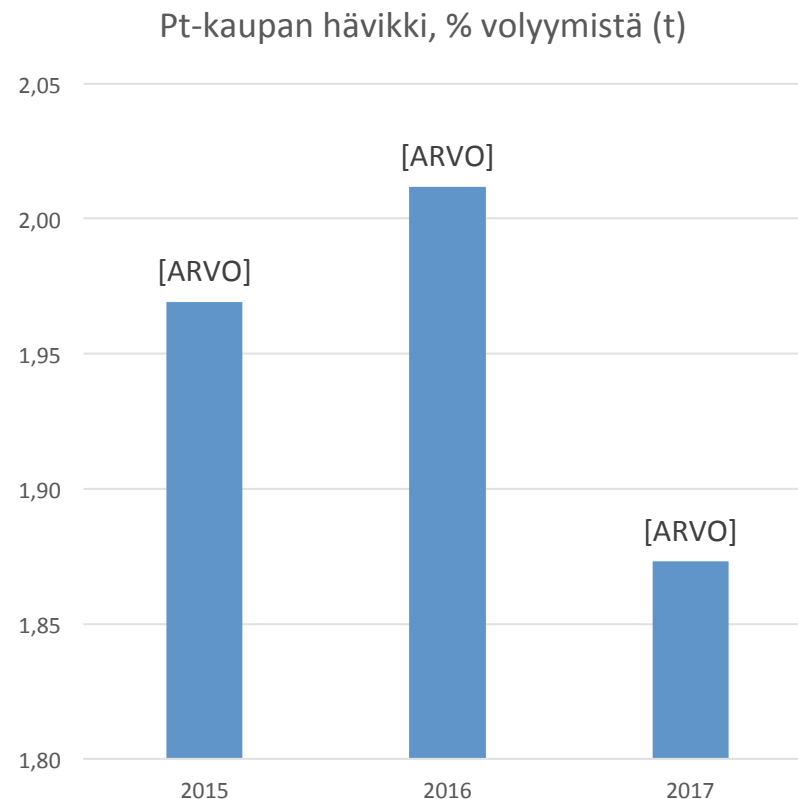
Lähde: MTT, Foodspill-tutkimus
2010, 2012

Kaupan hävikin hallinnan hierarkia

Päivittäistavarakauppa ry:n hävikin tunnusluku 2015-2017

- Perustuu jäsenyritysten kokonaishävikkiin tonneina myydyistä elintarvikkeista
- Ei sisällä varkaushävikkiä, hinnanalennuksia tai omaa käyttöä
- Ruoka-apu katsotaan osaksi ruokahävikkiä (liiketaloudellinen näkökulma)
- Luku kuvaa pt-kaupan myymälöiden ja kaupan oman logistiikan hävikkiä
- Foodservice-tukkukauppaa luku ei koske

Esimerkki toimialatasolta: Aloitteita PTY:ssä hävikin vähentämiseksi

- PTY on julkaissut tänä syksynä suosituksensa ruokahävikin hallinnasta myymälöissä. Suosituksessa kerrotaan Eviran ruoka-apuohjeeseen perustuen pelisäännöistä, joiden mukaan myymälät tekevät yhteistyötä ruoka-apujärjestöjen kanssa.
- Elokuussa PTY sopi Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran kanssa, että hävikiksi menossa olevia syömäkelpoisia hedelmiä voidaan koota yhteen myytäväksi asiakkaille riippumatta esimerkiksi niiden lajikkeista ja laatuluokista. Aiemmin pakkausmerkinnöistä tehdyt tulkinnat estivät tämän. Hävikiksi menossa olevia kasviksia myydään yleensä reiluun alennushintaan.

Esimerkki kaupan yrityksestä: Asiakkaan apuna hävikin vähentämisessä

- **Palvelutiskit, salaattibaarit ja lounaspisteet**
 - Asiakkaan tarpeeseen sopiva määrä tuotteita ja takeaway ruokaa
- **Valikoimasuunnittelu**
 - Erikokoisten kotitalouksien tarpeisiin sopivia pakkauskokoja
 - Uudet tuote- ja pakkausinnovaatiot
- **Sovellukset kanta-asiakkaille**
 - Auttaa ruokaostosten suunnittelussa, palvelu kotitalouden hävikin vähentämiseen.
- **Reseptit ja vinkit**
 - Reseptit
 - Vinkit ruokahävikin vähentämiseksi

Biojätteen erilliskeräys ja kierrätys

- Päivittäistavarakaupassa biojätettä tulee pääosin ruokahävikistä.
- Esim. Gasum tuottaa kaupan ruokahävikistä biokaasua ja St 1 bioetanolia.
- St 1:n prosessissa kaupan ja leipomoiden leipähävikistä voidaan valmistaa rehua. Gasumin prosessissa syntyy myös lannoitetta elintarviketuotantoon.
- Jätelaitosten ja ympäristöalan yritysten ratkaisujen kautta kaupan biojätettä hyödynnetään mm. energiatuotannossa eri tavoin.

Esimerkki laajapohjaisesta yhteistyöstä: Paistinrasvat polttoaineiksi

KUINKA YLI 145 000 KOTITALOUTTA
KIERRÄTTI JOULUKINKKUNSA
**PAISTINRASVAT
POLTTOAINEEKSI**

Lähde: Miltton, Kemianteollisuus ry

Yhdessä suomalaisten kanssa Kinkkutempun toteuttivat:

KEMIAN TEOLLISUUS

NESTE

HKSCAN

KCITYMARKET

Lähde: Miltton, Kemianteollisuus ry

Tulokset

Yli 150 keräyspistettä
eri puolilla Suomea.

Yli 145 000
kotitaloutta kierrätti kinkunrasvansa.

44 000 kg
paistinrasvaa, josta valmistetulla
uusiutuvalla dieselillä voisi ajaa

14 kertaa
maapallon ympäri.

Yli 300
juttua mediassa

Yli 3 500
twiittiä #kinkkutemppu

Yli 44M
ansaitun median
tavoitettavuus

72 %
suomalaisista kuuli
kampanjasta

Yli 3M€
media-arvo näkyvyydelle

Lähde: Miltton, Kemianteollisuus ry

Pakkaaminen sekä pakkausten vastaanotto ja kierrätys

- Kaupan osuus pakkausten tuottajavastuusta on noin 40 %, josta päivittäistavarakaupan osuus on noin puolet.
- PTY on osakkaana/jäsenenä pakkausten tuottajayhteisöissä ja Rinki Oy:ssä. PTY:n jäsenyritykset ovat omistajia Suomen Palautuspakkaus Oy:ssä.
- Kaupan yritykset vastaavat suoraan omien merkkiensä pakkauksista ja vaikuttavat myös elintarviketeollisuuden pakkausvalintoihin.
- Pakkausten tulee olla logistisesti tehokkaita, kierrätettäviä ja suojata hyvin tuotetta.
- Kaupan jakelukeskuksista, terminaaleista ja myymälöistä kerätään merkittävä osa kierrätykseen toimitettavista pakkauksista.
- Juomapakkausten kierrätys perustuu pt-myymälöissä oleviin palautusautomaatteihin ja valtaosa Rinki-ekopisteistä on pt-myymälöiden yhteydessä.

Esimerkki toimialatasolta: Kaupan liiton ja ympäristöministeriön muovikassisopimus

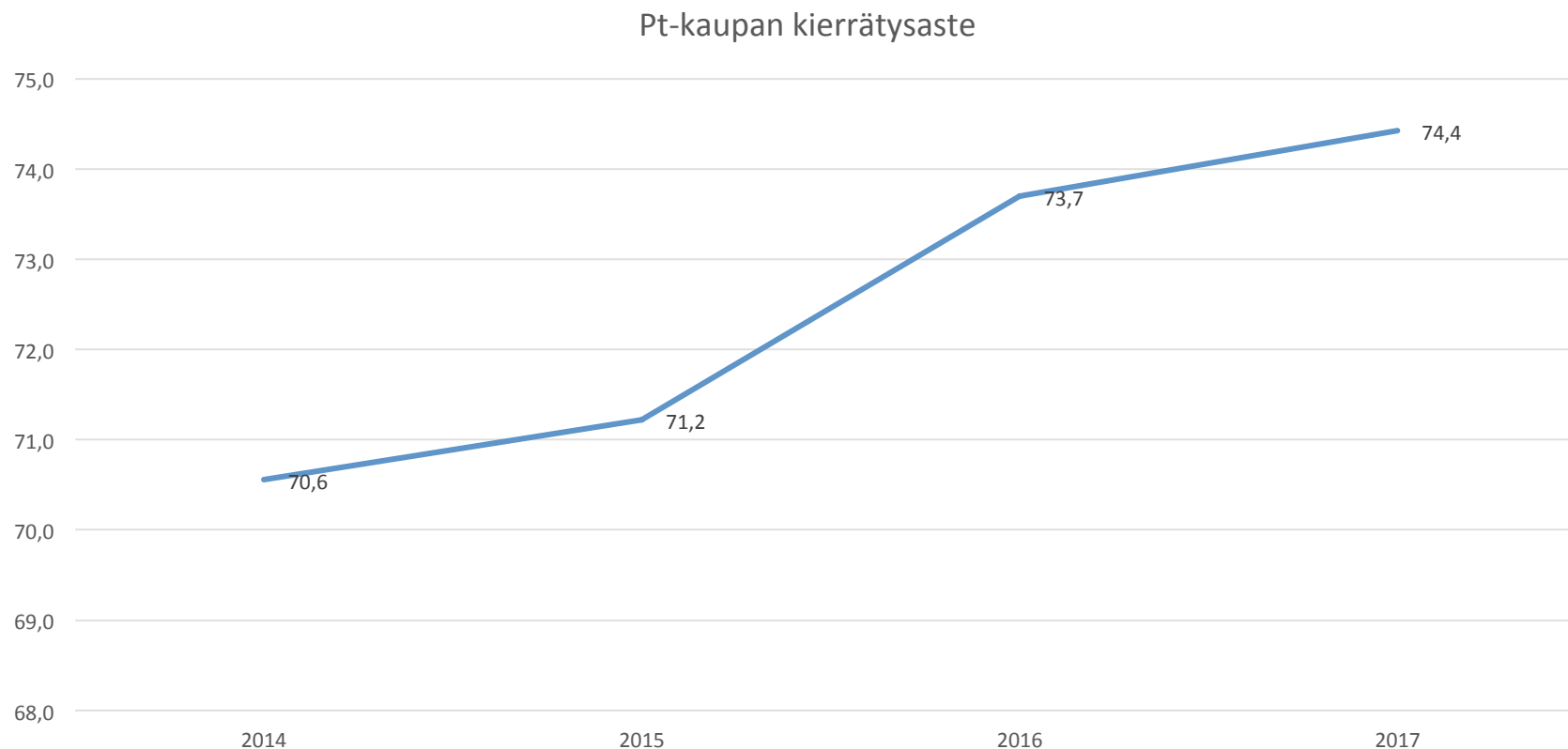
- Kaupan liiton ja ympäristöministeriön 31.10.2016 allekirjoittamalla muovikassisopimuksella toteutetaan EU:n pakkausjätedirektiivin vaatimukset Suomessa.
 - Sopimus on ympäristöministeriön **ensimmäinen ns. Green Deal - sopimus**, jossa **sääntelyn sijaan** direktiivin tavoitteisiin pyritään pääsemään **yritysten vapaaehtoisin toimin**.
 - Sopimuksessa on sovittu keinoista, joilla **vähittäiskauppa varmistaa**, että **direktiivin tavoitteet** saavutetaan Suomessa.
 - EU-direktiivin tavoitteet: 2019 loppuun mennessä vuosikulutus 90 muovikassia ja 2025 loppuun mennessä 40 muovikassia per kansalainen
 - Sopimuksessa mukana noin 3 550 myymälää.
 - Kaupan toimialoista päivittäistavarakauppa on kattavimmin sopimuksessa mukana (yli 95 % markkinaosuudella).
-

Esimerkki yrityksistä: EcoFishBox-kalapakkaus

- Aaltopahvinen pakkaus tehty korvaamaan styroksilaatikko.
- Kumppaneina Stora Enso, kalateollisuus ja kauppa.

Pt-kaupan kierrätysaste (%), PTY:n arvio*

**"Yritystänne/kaupparyhmäänne koskeva tieto siitä, kuinka suuri osa toiminnoissanne syntyvästä jätteestä kierrätetään. Biojätteen biologinen käsittely esim. mädättämällä tai biopolttoaineen valmistuslaitoksissa katsotaan kierrätykseksi huolimatta siitä, miten prosessissa syntyvä biomassa hyödynnetään. Biojätteen toimittaminen suoraan energiakäyttöön (esim. poltto) ei lähtökohtaisesti ole kierrätystä. Rakennusjäte lasketaan mukaan."*

Kokoava kehys kiertotalouteen: Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus

- Valtioneuvoston hyväksymässä kansallisessa materiaalitehokkuusohjelmassa (2014) tehtiin esitys yritysten ja yritysryhmien vapaaehtoisesta materiaalitehokkuussopimusmenettelystä materiaaliviisauden vauhdittajana.
 - Päivittäistavarakauppa ry ja Elintarviketeollisuusliitto ry esittivät 20.8.2015 biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen ministeriryhmälle, että elintarvikeketjun toimijoiden ja valtionhallinnon yhteistyönä käynnistettäisiin laajapohjainen kehityshanke elintarviketalouden arvoketjun materiaalitehokkuuden parantamiseksi ja ruokahävikin vähentämiseksi vapaaehtoisin toimin.
 - Tammikuussa 2018 julkaistussa kansallisen materiaalitehokkuusohjelman päivityksessä on uusi työkalu materiaalitehokkuuden kehittämiseksi: Materiaalitehokkuuden vapaaehtoinen sitoumus.
 - Sitoumuksen tavoitteena on sitoumustoiminnan onnistunut ja tuloksellinen toimeenpano siten, että yritysten toimista hyötyy mitatusti niin yritysten kannattavuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö, kuin myös ympäristö.
 - Elintarvikeala (pt-kauppa, elintarviketeollisuus ja pakkausala) ovat valmistelleet ministeriöiden (MMM, YM, TEM) kanssa elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumusta allekirjoitettavaksi v. 2018 loppuun mennessä.
 - Luodaan foorumi yhteistyölle ja luodaan uusia aloitteita ja toimia.
-

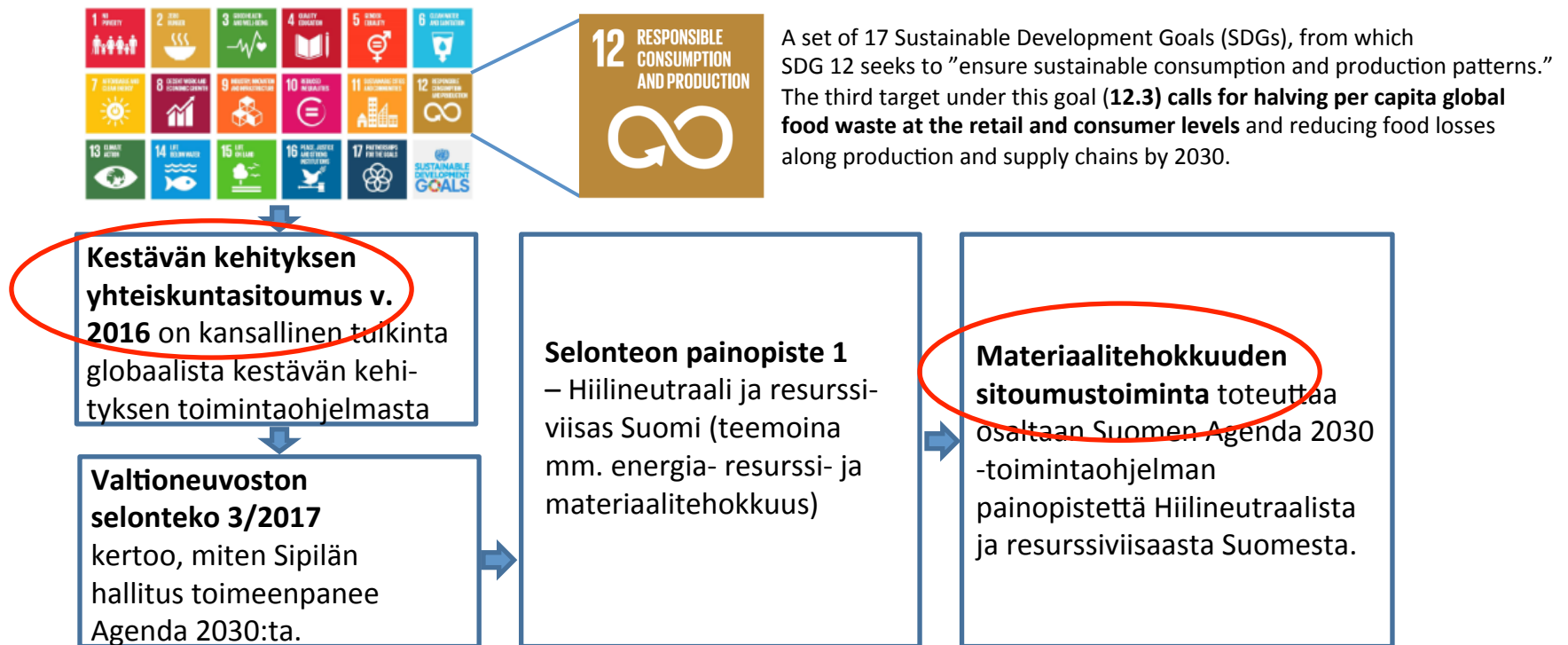
Esimerkkejä mahdollisista yritysten toimista elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksessa (1)

- Yritys toteuttaa esimerkiksi materiaalikatselmuksen ruokahävikin syntysyiden selvittämiseksi ja materiaalitehokkuutta parantavien toimien kartoittamiseksi sekä priorisoimiseksi.
- Yritys tehostaa esimerkiksi materiaalien ja energian hankintaa ja käyttöä prosesseissaan niin, että CO₂-ekv-päästöjä syntyy tuotokseen nähden vähemmän.
- Yritys kehittää ja lanseeraa esimerkiksi uusia tuotteita elinkaariajattelu huomioiden. Yritys voi esimerkiksi arvioida mahdollisuuttaan siirtyä tuotteissaan viimeinen käyttöpäivä –merkinnöistä parasta ennen –merkintöihin elintarviketurvallisuutta vaarantamatta.
- Yritys lisää esimerkiksi elintarvikepakkausten materiaalitehokkuutta ja ympäristömyötäisyyttä sekä kehittää pakkausten kierrätys- ja uudelleenkäyttöjärjestelmiä materiaalitehokkaammiksi. Yritys kehittää esimerkiksi pakkauksia, joiden ympäristökädenjälki on merkittävä (=pienentää omaa tai asiakkaidensa ympäristöjalanjälkeä). Yritys voi esimerkiksi korvata kuluttaja- ja myyntieräpakkauksissaan fossiilisista luonnonvaroista valmistettua muovia uusiutuvilla tai kierrätysraaka-ainesta valmistetuilla materiaaleilla.

Esimerkkejä mahdollisista yritysten toimista elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksessa (2)

- Yritys esimerkiksi tuotteistaa sivuvirtoja uusiksi raaka-aineiksi tai ohjaa ruokahävikkiä lisäarvoa tuottavaan käyttöön, kuten ruoka-avuksi.
- Yritys voi esimerkiksi tehostaa logistiikkaansa niin, että CO₂-ekv-päästöjä syntyy arvoketjussa nykyistä vähemmän.
- Yritys esimerkiksi tekee tuotekehitystyötä arvoketjun toimijoiden kanssa, jotta omasta toiminnasta syntyvät ja kuluttajilta kerättävät muovipakkaukset jatkojalostetaan uusiksi raaka-aineiksi ja tuotteiksi.
- Yritys järjestää esimerkiksi sisäistä koulutusta henkilöstölle materiaalitehokkuutta parantavista työtavoista.
- Yritys tekee esimerkiksi yhteistyötä muiden yritysten kanssa parantaakseen koko arvoketjun materiaalitehokkuutta.
- Yritys esimerkiksi toimittaa materiaali- ja/tai ruokahävikkinsä määrää (kg), ja laatua koskevia tietoja toimialaliitolle tai muulle myöhemmin sovittavalle toimijalle hävikin mittaamisen kehittämiseksi kansallisesti.
- Yritys esimerkiksi viestii asiakkailleen ruokahävikin vähentämisestä kotitalouksissa.

Esimerkki vapaaehtoisesta sitoumuksista yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi: YK:n Agenda 2030/ ruokahävikki

Vapaaehtoiset sitoumukset tuovat näkyvyyttä kiertotalouden käytännön teoille, ja siten lisäävät yhteistyötä arvoketjuissa ja luovat uusia innovaatioita.

Kiertotalouden avaimia päivittäistavarakaupassa

- Liiketoimintalähtöinen kehittäminen arvoketjuissa
- Laajapohjainen yhteistyö yritysten ja toimialojen välillä sekä hallinnon kanssa
- Materiaalitehokkuusohjelman toimeenpano
- Vapaaehtoiset sitoumukset, green dealit
- Tutkimus- ja kehityspanostukset
- Ajantasainen lainsäädäntö ja viranomaistulkinnat
- Viestintä ja yritys vastuun näkökulman korostuminen

Kiitos.

Johtaja Ilkka Nieminen
Päivittäistavarakauppa ry
puh. 0500 422216
Ilkka.nieminen@pty.fi
www.pty.fi